

DIVOKÁ ŠÁRKA



PRAHA
PRAGUE
PRAGA
PRAG

ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKY

ROZLOHA: 253,4 ha

KATASTRÁLNÍ ÚZEMÍ: Liboc, Vokovice

NEJVÍCE ZASTOUPENÉ DŘEVINY: dub zimní, borovice lesní

PŘEVLÁDAJÍCÍ STANOVIŠTĚ: živná stanoviště nižších poloh

VĚK POROSTŮ: nejvíce je zastoupena 5. věková třída, tedy věk 81–100 let

LESNÍ POROSTY: 223,5 ha

NELESNÍ PLOCHY (LOUKY, VODNÍ PLOCHY, CESTY): 29,9 ha

VLASTNÍK LESA: hlavní město Praha, zastoupené odborem ochrany prostředí MHMP

ÚDRŽBU PROVÁDÍ: Lesy hl. m. Prahy

Upozorňujeme návštěvníky, že dle platného lesního zákona je vstup do lesa na vlastní nebezpečí.

ZAJÍMAVOSTI

Slovanské hradiště – Velké slovanské hradiště stávalo na Kozákově skále od 8. století a bývalo významným obchodním střediskem pro pražskou oblast před vznikem Pražského hradu. Kombinací valů a skal zde bylo vystavěno vnitřní hradisko a dvě předhradí. Hradiště postupně zaniklo na přelomu 9. a 10. století.

Vodní nádrž Džbán – Vodní dílo Džbán bylo postaveno v letech 1966–1971 na Litovicko-Šáreckém potoce především za účelem rekreace. Jeho další funkcí je zajištění minimálního průtoku pod hrází a snížení dopadů povodní. Na pravém břehu se nachází známé koupaliště Džbán. Nádrž je také významným rybářským revírem pro sportovní rybolov, má rozlohu 18 ha a je dlouhá téměř 1 km. V roce 2008 byla odbahněna.

Soutěska Džbán – Soutěska Džbán tvořená Šestákovou a Kozákovou skálou, masív Dívčí skok a Nebušické skály jsou tvořeny tmavými buližníky neboli proterozoickými silicity. Buližníky jsou značně tvrdé a odolné horniny složené z křemene. Jsou to horniny, které se před více než 600 miliony lety uložily na dně oceánu, kde vznikly vysrážením oxidu křemičitého na horkých pramenech. Na buližnících z Divoké Šárky byly objeveny zkamenělé pozůstatky nejstarších mikroorganismů v Čechách.

Šárecké kuličky – V Šárce a na polích kolem Šárky se nacházely a dodnes se dají najít tzv. šárecké kuličky, což jsou křemité konkrce (kulovité útvary) prvohorního stáří, v nichž se nachází zkameněliny (např. trilobiti). Vznikly nahromaděním minerálních látek v usazených horninách kolem růstového centra, kterým byla právě zkamenělina. V těchto kuličkách byly nalezeny a také popsány stovky prvohorních živočichů.

Dívčí skok – Ze skály Dívčí skok je nádherný výhled na Džbán. Z této skály podle legendy skočila pověstná dívka Šárka, která poté, co zradila Ctirada a jeho družinu, byla pronásledována výčitkami. Pod skálou se nachází koupaliště a restaurace.

Čertův mlýn – Mlýn byl postaven na přelomu 17. a 18. století. V 1. polovině 20. století byl prosperující výletní restaurací.

V roce 2017 vydal odbor ochrany prostředí Magistrátu hl. m. Prahy

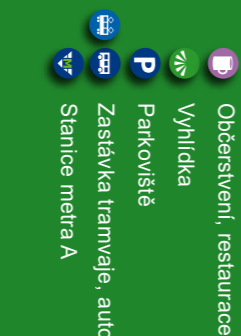
Autoři textů a fotografií: Ing. Dan Frantík, Mgr. Jana Karnecká, Ing. Petr Slavík

Fotografie na úvodní stránce (zleva doprava, shora dolů): soutěska Džbán, lesy v Divoké Šárce (letecký pohled), dětské hřiště Zlodějka, Litovicko-Šárecký potok

Další informace o pražské přírodě: www.praha-priroda.cz, portalzp.praha.eu



1. Slovanské hradiště
2. Soutěska Džbán
3. Koupaliště Džbán
4. Koupaliště U Veselíka
6. Dívčí skok
7. Čertův mlýn
8. Stezka mokřadem



HISTORIE A SOUČASNOST LESA

Celá oblast Šárky se nachází ve starosídelní oblasti, kde člověk po tisíciletí ovlivňoval krajinu jako pastevec a rolník. Právě proto zde vznikla mozaika lesů, pastvin a luk a ještě v 19. stol. bylo území Šárky téměř bezlesé. Na řadě míst se do 18. stol. nacházely vinice. Zbytky původních lesů zde měly teplý a suchý ráz. Rostly zde zejména doubravy a dubohabřiny, na severních svazích se nacházel i buk. Z těchto původních lesů se do dnešních dnů zachovaly jen zbytky, tím největším je část Nebušického háje.

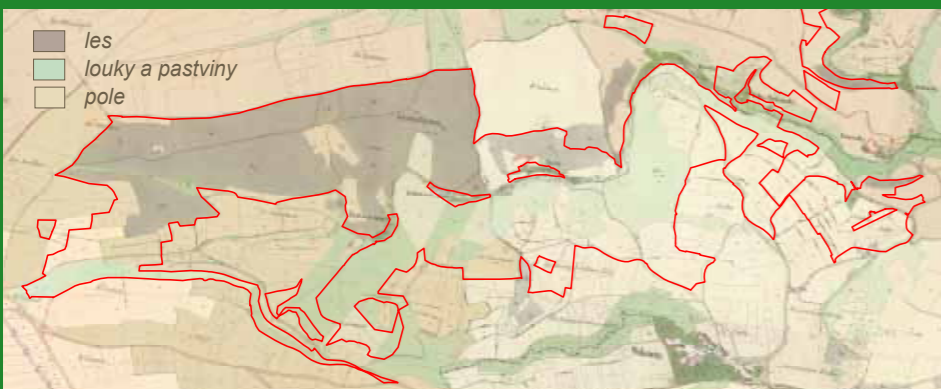
Dnes je území hojně zalesněno, a to zejména díky výsadbám na přelomu 19. a 20. století. Dřeviny, které zde byly vysazovány, byly však často nevhodné, např. trnovník akát, borovice černá, dub červený, ale i smrk ztepilý. V posledních desetiletích zde také dochází k samovolnému zarůstání dalších ploch lesními dřevinami i křovinami, takže porosty už nyní souvisle pokrývají území dříve zcela holá. Zbytky skalních stepí a vřesovišť jsou dnes součástí chráněných území a jsou udržovány tradiční pastvou.

V současné době je snahou nevhodné dřeviny nahradit dřevinami původními. Vysazují se zde zejména duby, buky a habry, na vhodných místech i jedle. V rámci lesního hospodaření se v lese provádí obnova zejména smrkových porostů a porostů

dubu červeného, rovněž se provádějí výchovné zásahy – prořezávky a probírky se zaměřením na podporu domácích dřevin. Lesy v Šarce jsou jako všechny lesy v majetku hl. m. Prahy obhospodařovány podle zásad trvale udržitelného hospodaření v lesích. Hl. m. Praha je navíc od května 2007 držitelem mezinárodního, ekologicky přísného lesnického certifikátu Forest Stewardship Council® (FSC®), který hospodaření v lesích směřuje k dosažení přírodě blízkých lesních porostů, to vše s přihlédnutím k mimoprodukčnímu poslání pražských lesů. V rámci certifikace FSC® byly též vymezeny tzv. referenční plochy, které jsou vyjmuty z intenzivního lesnického využívání.



Značka
odpovědného lesnictví



Území Divoké Šárky na mapě stabilního katastru z roku 1848

Červeně je vyznačena hranice současného lesa v majetku hl. m. Prahy. Z mapy je patrné, kde se historicky nacházely lesy a která území byla zalesněna později.



Sad pod Kozákovou skálou

Řízená pastva ovcí a koz

REKREACE

Krajina Divoké Šárky je velmi krásná a romantická a těžko lze uvěřit, že je součástí velkoměsta. Je to krajina se strmými skalami a soutěskami, rozsáhlými lesy, loukami a stepmi, na kterých se pasou ovce a kozy. Název Šárka pravděpodobně vznikl ze slova šarý neboli šerý, což zřejmě charakterizuje šeré šárecké soutěsky. Divoká Šárka patří mezi nejnámější a nejnavštěvovanější pražské přírodní lokality a je tradičním výletním místem Pražanů. Ročně ji navštíví více než 1,2 milionu návštěvníků. Je snadno dostupná městskou hromadnou dopravou a je také velmi oblíbená mezi cyklisty. Nejhezčí vycházka kopíruje červenou turistickou stezku, která vychází od konečné tramvaje Divoká Šárka a vede údolím Litovicko-Šáreckého potoka. V létě je zde možné navštívit dvě koupaliště – Džbán a koupaliště U Veselíka pod Dívčím skokem. V lese jsou instalovány altány, dětská hřiště a lavičky, využíváné je i piknikové místo s veřejným ohništěm.

PŘÍRODNÍ REZERVACE DIVOKÁ ŠÁRKA

Chráněné území tvoří asi 2 km dlouhý průlom Šáreckého potoka tvrdými buližníky, vytvářející dvě bizarní soutěsky, a náhorní plošina nad soutěskou. Tyto poměry vytváří na skalních stěnách s jižní expozicí a na náhorní plošině podmínky pro existenci pozoruhodných společenstev teplomilné vegetace skalních stepí. Na stěnách se severní expozicí a na dně údolí naopak vznikla významná chladnomilná společenstva. V krátké nivě potoka pod soutěskou se zachovaly pěkné přirozené meandry. Okraje skalních plošin jsou zčásti porostlé přirozenými dubohabrovými háji, z větší části jsou však výslunné stráně pokryté teplomilnou květenou – společenstvy skalních stepí s koniklem lučním načervenalým, kavylem Ivanovým a hlavně tařicí skalní. V údolích nalezneme zbytky přirozených potočních olšin. Na výslunných teplých lokalitách žije řada druhů stepních a lesostepních měkkýšů a hmyzu. Žije zde také mnoho druhů ptáků, včetně druhů chráněných (např. pěnice vlašská, bělořit šedý a vzácně i slavík obecný).

Lokalita je současně národní kulturní památkou (stávalo zde slovanské hradiště) i archeologickou lokalitou a svým přírodním a historickým významem patří k nejvýznamnějším lokalitám svého druhu v ČR.

PŘÍRODNÍ PAMÁTKA VIZERKA

Vizerka byla kdysi sadem a pastvinou s teplomilnými kostřavovými trávníky. Dnes se zde nacházejí skalní a travní stepi, které jsou částečně zarostlé křovinami (hlou a růže). Vyskytuje se zde hodnotná teplomilná flóra (chmerek vytrvalý, třemdava bílá) a fauna (zejména brouci, motýli, pavouci a plži).

Obě tato území jsou pravidelně udržována postupy, které do určité míry napodobují dřívější hospodaření a využívání člověkem, včetně řízené pastvy stádem ovcí a koz.

ZASTOUPENÍ DŘEVIN

Snahou vlastníka lesa je, aby se zastoupení dřevin co nejvíce blížilo původnímu přirozenému složení porostů v daném území. Rovněž se zohledňuje převážně mimoprodukční – rekreační – poslání pražských lesů (tj. používání pestré dřevinné skladby), včetně menšího zastoupení nepůvodních Jehličnatých dřevin (např. modřín, douglas-ka). Současné procentuální zastoupení dřevin znázorňuje graf č. 1. Ideální (přirozené) zastoupení dřevin zobrazuje graf č. 2. Přirozené zastoupení dřevin vychází z vlastností daného stanoviště, které jsou charakterizovány zejména klimatickými poměry a půdními vlastnostmi daného území. Rozložení jednotlivých stanovišť zobrazuje graf č. 3.

Živná stanoviště nižších poloh – stanoviště na úrodných půdách, svahy až plošiny
Extrémní stanoviště – mimořádně nepříznivá stanoviště, např. rokliny, suťoviště
Exponovaná stanoviště nižších poloh – stanoviště prudkých a exponovaných svahů
Kyselá stanoviště nižších poloh – normální kyselá či chudá písčité stanoviště, převážně plošiny
Lužní stanoviště – vlhčí či zaplavovaná stanoviště podél řek, potoků a vodotečí, sníženiny, prameniště

Na území Divoké Šárky převládají živná stanoviště nižších poloh. Tyto podmínky vyhovují zejména dubu a buku.

VĚKOVÁ SKLADBA POROSTŮ

Věková skladba porostů je jednou z hlavních charakteristik stavu lesa a vypovídá také mnohé o jeho historii. Na grafu č. 4 je např. jasně vidět, že v Šarce bylo nejvíce zalesňováno v období 1900 až 1920, rovněž vidíme podprůměrně zastoupenou plochu porostů obnovených v posledních dvaceti letech.

